

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Ola Ullsten

Proportionellt sett är folkpartiledare ett ganska vanligt yrke. Det torde mera bero på att uppgiften är knäckande än att den skulle vara åtråvärd.

Detta hindrar dock inte att det är åtskilliga som gärna velat ha posten. Till dessa lär också Ola Ullsten ha hört. När Per Ahlmark valdes till Gunnar Heléns efterträdare, var det en besvikelse för Ola Ullsten.

Nå, nu behövde han inte vänta så länge innan det på partiplanet blev dags att upprepa vad som hänt i folkpartiets ungdomsförbund i början av sextitalet: att Ola Ullsten fick efterträda den åtta år yngre Per Ahlmark som ordförande.

Ullstens väg till partiledarpost och statsministertaburet har många gånger beskrivits. Berättelsen handlar om den unge norr-länningen, som efter realexamen på diverse omvägar till slut kom till socialhögskolan och blev socionom. Den handlar om organisationen i Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsorganisation, SSUH, som en gång i en talarstol tillät sig att döma ut politiken som ett smutsigt hantverk. (Ola Ullsten har aldrig hörts återkomma med påståendet, vilket dock inte hindrar att han ändå någon gång kan ha väckt liknande tankar hos människor).

När det väl såg ut som om Ullsten skulle nödgas utöva socionomyrket blev han av en gammal nykteristkompis (som i likhet med Ullsten med tiden kommit att skaffa sig andra vanor) uppmanad att söka ett jobb som politisk sekreterare i folkpartiets riksdagskansli. Ullsten fick jobbet av en slump.

Sedan var det dock klippt. Sedan dess har Ullsten inte ägnat sig åt annat än politik.

1964 ville de unga liberalerna i Stockholm göra honom till riksdagsman. Det motsatte sig inte bara Bertil Ohlin utan även Erik Huss, mannen som en gång skulle utses av Ullsten till industriminister. Men ungdomarna gick inte att stoppa. Ullsten placerades före den frisinnade Folke Nihlfors, som var ledningens man.

Och valet gick bra. Ullsten kom in. Sedan dess har det av och till varit kärtvt. En gång åkte han ut på valnatten och kom in på post-rösterna. 1973 var det ännu värre. Då åkte han ur riksdagen riktigt ordentligt. Men socialdemokraterna och Olof Palme ville då – när jämviktsriksdagen satte igång – vara snälla mot folkpartiet, så de fixade något tämligen enastående.

Åt en av de folkpartistiska stockholmsriksdagsmännen, Olle Dahlén, ordnade man en nyuppfunnen tjänst som ambassadör "vid internationella organisationer" av typen Kyrkornas Världsråd o dyl. (Tjänsten lär inte återbesättas vid Dahléns pensionering.) Därmed blev riksdagsplatsen åter ledig för Ullsten.

Socialdemokraterna hade nog en del förväntningar på Ullsten. Han har alltid ansetts som stående till vänster i sitt parti. Han brukar också utmålas som ideologiskt tämligen odogmatisk, själv brukar han kalla sig pragmatiker. Därför skulle han t ex från socialdemokratisk synpunkt vara lättare att samarbeta med än andra mera principfasta liberaler.

Nu skall detta inte överdrivas. Ullsten kan vara mycket principfast. Han håller hårt på det som kallas socialliberalismen, vilken enklast kan beskrivas som folkpartism.

Man minns t ex att Ullsten 1974 skrev ett

dundrande angrepp på Gösta Bohman och moderaterna. Bohman hade vid ett antal tillfällen påpekat de starkt liberala dragen i moderaternas politik. Detta retade naturligtvis folkpartiet och Ullsten fick göra angreppet.

Han bevisade på sitt speciella sätt att moderaterna inte var liberala alls. Bevisen utgjordes av varje tillfälle som folkpartiet och moderaterna haft olika åsikter. Eftersom folkpartiet definitionsmässigt alltid är socialliberalt i allt det tar sig för är den som inte handlar som folkpartiet icke-liberal. På så sätt kan det bli antiliberal att motsätta sig socialiseringar, planhushållning, regleringsvansinne, skattehöjningar och man vet icke vad.

Men till slut blev det med Bohman Ullsten kom att dela regeringsmakten, inte med Palme. Den regeringen sprack. Inte på motsättningar mellan moderaterna och folkpartiet utan mellan centerpartiet och de övriga.

Många, många timmar har ägnats åt att begrunda hur stor del av skulden för den första trepartiregeringens fall som skall läggas på eventuella folkpartistiska planer. I ljuset av den senare utvecklingen ligger misstankar nära till hands.

Faktum är dock att de moderater som satt mest centralt under koalitionsregeringens kris och den följande regeringsbildningen länge hävdade att Ullsten var oskyldig.

Men slutresultatet var inte vackert. Efter att tillsammans med Bohman ha uttalat att den nya regeringen skulle stödja sig på den förras regeringsdeklarationer, lovade Ull-

sten Olof Palme att inte göra ett sådant åberopande. Därmed utverkades Olof Palmes och socialdemokraternas passiva välsignelse av lilleputtregeringen.

Nu skulle det bli en fröjd att leva. Här skulle regeras. Nu skulle det bli Folkpartiets Sverige. Men inte gick det inte. Regeringsinnehav är inte detsamma som regeringsmakt. Det blev den ena smällen efter den andra i riksdagen.

När därtill regeringen lade sig till med en personutnämningsspolitik som nära nog påminde om socialdemokraternas enpartitänkande och när Ullsten började sväva på målet om fp-regeringens provisoriska karaktär – kanske skulle han sitta kvar efter valet 1979 – ja, då kom väljarnas dom.

Och sedan kom partiapparatens.

Avsevärt försvagat gick folkpartiet in i den nya trepartiregeringen, men typiskt nog med överrepresentation i statsrådposter och departement.

Snart var det dags igen för nästa uppseendeväckande manöver, anslutningen till den socialistiskt färgade ja-linjen inför folkomröstningen.

Det har gått som det gått i opinionsundersökningarna.

Folkpartiet är nu enligt SIFO mindre än vänsterpartiet kommunisterna.

Och ändå, ändå, ändå, är det verkligen Ullstens fel?

Det är väl inte bara i framgångens stund en ledare skall ha rätt att påpeka medarbetares betydelse ...